

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

Prof. Rudi Laermans

S0A20A SOCIOLOGIE

Instructies voor een goed verloop van het examen:

1. Schrijf op elk van de antwoordbladen uw naam, voornaam, studentnummer en opleiding.
1. Controleer de volgorde van de pagina's en/of vragen (dit examencahier omvat 10 pagina's).
2. Laat alle pagina's aan elkaar vastzitten. Ga ook na of u kladpapier hebt gekregen.
1. Gebruik voor elk antwoord niet meer ruimte dan voorzien.
1. Schrijf zo *leesbaar en duidelijk* mogelijk en *structureer uw antwoorden* op de open vragen.
1. Het examen begint om 14:00 uur en eindigt stipt om 17:00 uur. Tijdens deze periode kan niemand zonder dringende redenen het examenlokaal verlaten.
2. Examens van opleidingsonderdelen die in het Nederlands worden gedoceerd, moeten in het Nederlands worden beantwoord. Examens van opleidingsonderdelen die in het Engels worden gedoceerd, mogen in het Engels of het Nederlands worden beantwoord, tenzij u bent ingeschreven in een master-na-masteropleiding. In dat geval moeten de vragen in het Engels worden beantwoord.
1. Controleer vooraleer u uw antwoorden afgeeft of u alle vragen heeft beantwoord. U geeft alle papieren af (examen en kladpapier).
1. Toon bij het afgeven van uw kopij uw studentenkaart en check of uw aanwezigheidsattest volledig is ingevuld.
1. Dit is een *gesloten boek examen*. Opgelet: onregelmatigheden bij examens kunnen aanleiding geven tot ernstige sancties (art. 84, 85 en 86 van het onderwijs- en examenreglement).
2. U moet uw GSM in uw zak of jas vooraan in het lokaal laten liggen.

Veel succes!

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

1. Hoe zou Max Weber respectievelijk Talcott Parsons de interactie tussen een dokter en een patiënt beschrijven? Wijs in je beknopte antwoord vooral ook op mogelijke gelijkenissen en/of verschillen tussen beider visies (vraag op 4 punten).

Weber + toepassing (1,5 punten)

Weber heeft een **interpretatieve of hermeneutische visie = individugerichte of actorcentrische benadering**, met nadruk op het betekenis- en causaal adequaat begrijpen van de handelingsmotieven van individuele actoren en het daaruit voortvloeiende **sociaal handelen**: de motieven (intenties, bedoelingen...) werken als beweegredenen of oorzaken (0,5 punten)

Om de handelingsmotieven van de dokter en de patiënt te achterhalen zou Weber gebruik maken van **ideaaltypen** = typische en daarom gedeelde motivaties. Vanuit zijn handelingstypologie zou Weber de interactie tussen een dokter en een patiënt als **doelrationeel handelen** beschrijven. De dokter maakt zijn diagnose doelbewust en schrijft medicatie doelrationeel voor, waarbij mogelijke neveneffecten worden overwogen. Ook voor de zieke patiënt is het doelrationeel om naar de dokter te gaan: het is de meest efficiënte manier om snel terug gezond te worden (0,5 punten).

De doelrationeel handelende dokter zal naar de patiënt toe handelen vanuit de verwachting dat ook de patiënt doelrationeel handelt. Sociale orde wordt volgens Weber dan ook bereikt door middel van **verwachtingen die aansluiten bij handelingsmotieven van de ander(e)**, die in dit geval ook gekend zijn (0,5 punten).

Parsons + toepassing (1,5 punten)

Parsons heeft een **systeemtheoretische visie** die in de lijn van Durkheim de autonomie van het sociale tegenover het individu benadrukt = **sociocentrisme**. De basiselementen van een sociaal systeem zijn volgens Parsons **positiegebonden rolhandelingen** die verbonden zijn met een of meer achterliggende **geïnstitutionaliseerde waarden** (0,5 punten).

Uit de rolhandelingen van dokter en patiënt ontstaat een specifiek sociaal systeem, wat er op neerkomt dat beide handelen vanuit de **geïnstitutionaliseerde verwachtingen** van de andere partij, bijv. dat de patiënt eerlijk klachten verwoordt en de aanbevelingen van de dokter zal opvolgen of dat de dokter zich aan de regel van zwijgplicht houdt. Daarbij oriënteren zowel dokter als patiënt zich op de gedeelde waarde van gezondheid, wat voor onderlinge solidariteit zorgt (0,5 punten).

Sociale orde ontstaat hier in principe automatisch vanuit het volgen van de rollen die horen bij de posities van dokter en patiënt. In de regel zijn deze geïnternaliseerd; zijn er toch rolovertredingen, dan volgen er sancties = **functionalisme, versie Parsons** (0,5 punten)

gelijkenissen/verschillen (1,0 punten)

- actor- vs. sociocentrisme, en daarom **verschillende visie op sociale orde via verwachtingen**: nadruk op het aansluiten bij gekende of veronderstelde handelingsmotieven van de andere(n) (Weber) vs. nadruk op geïnstitutionaliseerde en verinnerlijkte rollen (Parsons) (0,5 punten).

- bij Weber is er ook aandacht voor de **machtsdimensie**, i.e. de dokter bezit kennisgezag vs. negatie van de machtsdimensie door Parsons (0,5 punten).

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

2. Wat zou iemand als Pierre Bourdieu benadrukken bij de noties van socialisatie, collectieve identiteit respectievelijk individualisering? Beargumenteer kort je standpunt en hou terdege rekening met het feit dat naar Bourdieus visie op *drie uiteenlopende begrippen* wordt gevraagd (vraag op 4 punten).

Bourdieu's visie in het algemeen (1,0 punten)

Bourdieu benadrukt het belang van **klassenstratificatie**. Daarbij onderscheidt hij **drie grote klassen** en definieert hij klassenposities primair aan de hand van beroepen en de ermee geassocieerde gemiddelde hoeveelheid economisch en onderwijskapitaal. Al naargelang het gewicht van economisch resp. onderwijskapitaal bij een beroep plaatst Bourdieu dat in de **economische resp. de culturele burgerij of kleinburgerij** (0,5 punten).

Met de verschillende klassen(fracties) corresponderen uiteenlopende levenskansen en levensstijlen die voor alles samenhangen met de van huis uit verworven **habitus**, of een geheel van goeddeels onbewuste gewoonten of neigingen / disposities inzake taalgebruik, kledij, voeding, mediagebruik,...

Socialisatie (1,0 punten)

Er zijn **drie vormen van socialisatie**: de primaire socialisatie in gezinsverband, de secundaire socialisatie in schoolverband, en de tertiaire socialisatie (= alle overige vormen van socialisatie). Zij resulteren in de verinnerlijking van kennis (cultuur) en vaardigheden (0,5 punten).

Bourdieu legt vooral de nadruk op het **belang van de primaire socialisatie en haar uitkomst, de klassengebonden primaire habitus**. Deze primaire habitus legt de basis voor het verdere leren en heeft hierdoor een sterke impact op de (on)mogelijkheden binnen de secundaire en de tertiaire socialisatie. Vanuit de primaire klassenhabitus verklaart Bourdieu dan ook de ongelijke kansen in het onderwijs en de reproductie van de klassenongelijkheid via dat onderwijs (0,5 punten).

Collectieve identiteit (1,0 punten)

Een collectieve identiteit = een binnen een groepering levend **wij-beeld** van de groep zelf (= **interne collectieve identiteit**) of een breed ingeburgerd **zij-beeld** dat anderen van deze groepering hebben (= **externe collectieve identiteit**). Daarbij kan eventueel sprake zijn van **negatieve zelfdefiniëring** = samenspel tussen een positief wij-beeld en een negatief zij-beeld van een andere groep (0,5 punten).

Bourdieu relateert de notie van collectieve identiteit. Hij benadrukt wel dat de leden van eenzelfde klasse of klassenfractie op een gelijkaardige manier handelen. Dit gebeurt echter niet vanuit een sterke interne collectieve identiteit, maar vanuit de primaire klassen(fractie)habitus die men goeddeels onbewust 'praktiseert' en die men deelt met anderen vanuit een gelijke opvoedingssituatie. Er bestaat met andere woorden geen gedeelde klassenidentiteit die het handelen zou sturen.

Individualisering (1,0 punten)

Individualisering heeft twee samenhangende dimensie: **detraditionalisering**, of de afnemende impact van gedeelde routines die samenhangen met bv. geslachtsstereotypen of religie enerzijds, en **meer individuele autonomie** of beslissingsvrijheid anderzijds. Daarbij wijst Beck o.m. op het bestaan van een **individualisering van de sociale ongelijkheid**: zij wordt niet meer gemedieerd door een klassenidentiteit en ermee samenhangende gewoonten, maar speelt direct door op individueel niveau (0,5 punten).

Ook bij Bourdieu medieert een klassen(fractie)identiteit niet tussen klassenafkomst en individueel denken of handelen. Maar de klassenafkomst resulteert nog wel in een sterke primaire habitus (dus een sterke set van gewoonten), die vanwege haar klassengebondenheid ook de idee van individuele autonomie relateert. Bourdieu zou zich dus in globo **tegen de idee van individualisering** uitspreken, dus ook tegen de gedachte dat individualisering klassengebonden is (0,5 punten).

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

INSTRUCTIES BIJ DE MEERKEUZEVRAGEN

1. Correctie voor raden!

Er wordt gewerkt met een zgn. giscorrectie. Dat betekent dat bij een fout antwoord $1/(alternatieven - 1)$ van een punt in mindering wordt gebracht. In dit examen maakt de combinatie van 24 vragen op in totaal 12 punten (dus $1/2$ punt per vraag) en 4 antwoordalternatieven bij elke meerkeuzevraag dat er *bij een fout antwoord $1/6$ punt wordt afgetrokken*. Je kan echter ook een vraag onbeantwoord laten door het bolletje X na de andere antwoordalternatieven in te vullen. In dat geval verlies je uiteraard geen punten.

2. Invullen van de antwoordformulieren voor de meerkeuzevragen

- Gebruik de vragenbladen hierna als oefenbladen. Voor je definitieve antwoorden ontvang je tijdens het examen een geprecodeerd antwoordformulier.
- De antwoordformulieren moet je invullen met *blauwe of zwarte balpen*. Zorg ervoor dat je de bolletjes volledig opvult.
- Indien je van antwoord wenst te veranderen, moet op het antwoordformulier het eerst ingevulde antwoord duidelijk worden doorkruist en het bolletje van het nieuwe antwoord worden ingekleurd. Probeer dit te vermijden door eerst te werken met de vragenbladen en enkel je definitieve antwoorden op het antwoordformulier te noteren.
- Indien je een vraag niet wenst te beantwoorden (zie ook hierboven: 'correctie voor raden'), moet je het bolletje X na de andere antwoordalternatieven invullen.
- Hou je strikt aan deze instructies, want de antwoordformulieren worden automatisch ingelezen en gecorrigeerd. Ze worden dus *niet* nagekeken op mogelijke overtredingen van de instructies en de eventuele negatieve consequenties op het puntenbeeld.

3. Verbetering van de meerkeuzevragen

Na analyse van de resultaten, kunnen er meerkeuzevragen worden geschrapt omwille van problemen met de vraagstelling of een bijzonder lage correlatie met het algemene resultaat, zodat wordt voldaan aan de kwaliteitseisen van het examen.

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

1) Een man van bescheiden afkomst koopt een duur uitziend pak en huurt een chique auto; hij hoopt zo gemakkelijker contacten te kunnen leggen binnen 'de betere kringen'. Duid het sociologisch begrip aan dat *het beste past* bij deze handelingswijze.

- a) objectieve sociale ongelijkheid
- b) statusincongruentie
- c) **subjectieve sociale ongelijkheid**
- d) snobisme

2) Sociale orde is in Blumers visie in essentie een kwestie van

- a) samenhandelen
- b) de wederzijdse aanpassing door de deelnemers aan elkaars belangen, visies...
- c) symbolische interactie
- d) **de sociale (her)bevestiging van situatiedefinities, rolinterpretaties...**

3) Als Karl Marx het over onder- en bovenbouw heeft, bedoelt hij dat

- a) de productiewijze de productieverhoudingen bepaalt
- b) **de eigendomsrelaties de onderbouw vormen**
- c) de klassenverhouding de productiewijze determineert
- d) de productieverhoudingen botsen met de productiemiddelen

4) Het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) waarin o.m. de loon- en werkvoorwaarden voor een hele bedrijfstak worden vastgelegd, zorgt meestal voor een breed draagvlak onder zowel werkgevers als werknemers. Daarentegen houden cao's geen rekening met de belangen van niet aanwezige spelers, zoals werklozen of pas startende bedrijven. Duid het sociologisch begrip aan dat *het beste past* bij dit laatste fenomeen.

- a) manifeste functie
- b) **latente disfunctie**
- c) latente functie
- d) manifeste disfunctie

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

5) Welk van de hierna vermelde sociologische begrippen past *niet* bij het fenomeen onderwijs?

- a) **waardenrationalisatie**
- b) functionele differentiatie
- c) doelrationalisatie
- d) geslachtsstratificatie

6) Binnen onze cultuur vormt de LGBTQ-groep een (duid *het meest specifieke* begrip aan)

- a) tegencultuur
- b) minderheidscultuur
- c) **subcultuur**
- d) gedeïnstitutionaliseerde cultuur

7) Welke van de volgende sociologen hoort *niet* in het onderstaande rijtje thuis?

- a) Ferdinand Tönnies
- b) **Emile Durkheim**
- c) Georg Simmel
- d) Max Weber

8) Een fitnessfanaat zegt: 'dikke mensen hebben hun overgewicht aan zichzelf te danken: ze zijn lui'. Deze uitspraak is tot op zekere hoogte een voorbeeld van

- a) individualisering
- b) labeling
- c) **slachtofferblamage**
- d) naturalisering

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

9) Onlangs was er in België veel ophef rond het omkopen van scheidsrechters, trainers en spelers in de professionele voetbalcompetitie. Duid het *meest passende* sociologisch begrip aan.

- a) **innovatie (Merton)**
- b) anomie (Durkheim)
- c) deviantie (Merton)
- d) doelrationeel handelen (Weber)

10) Onderzoek leert dat wereldwijd populaire liedjes in verschillende culturen ook ten dele verschillend worden geïnterpreteerd. Dit past bij de idee van

- a) globalisering
- b) **cultuur als betekenisgeving**
- c) creolisering
- d) cultuur als hybridisering

11) Een paar weken geleden was het weerom volop cadeautijd. Bij het geven van geschenken aan een partner, familieleden, vrienden of vriendinnen... ter gelegenheid van Kerstmis of Nieuwjaar past de notie van

- a) gebruikswaarde
- b) norm
- c) tekenwaarde
- d) **gewoonte**

12) Mensen die in een creatief beroep werken, zijn vaak een beetje non-conformistisch qua kledij of handelen. Met enige sociologische fantasie kunnen we daar een voorbeeld in zien van

- a) rolhandelen
- b) 'backstage action'
- c) **'frontstage action'**
- d) role-taking

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

13) 'Controlled decontrolling' hangt samen met

- a) een afgenomen zelfdwang
- b) de-institutionalisering
- c) een gebrekkige primaire socialisatie
- d) **een hoge drift- en affectcontrole**

14) De 'bevelen' van manager Vandaele, die in een groot bedrijf als CEO enkele duizenden mensen aanstuurt, worden niet snel gecontesteerd omdat hij bekend staat als een hoogst bekwaam iemand. We kunnen hier spreken van

- a) organisatiegebonden macht
- b) **kennisgezag**
- c) rationeel gezag
- d) beslissingsmacht

15) In de succesvolle Vlaamse film *Girl* probeert een jongen van genderidentiteit te veranderen en dus een meisje te worden. Wat de oorspronkelijke 'hij' probeert achter te laten is

- a) een dwingende reeks moet-verwachtingen
- b) een verworven positie
- c) een dwingend rolattribuut
- d) **een toegeschreven positie**

16) Dominante cultuur is binnen de interpretatieve cultuurvisie een kwestie van dominante (duid het *meest passende* begrip aan)

- a) **classificatieschema's**
- b) betekenisgeving
- c) betekenisrealisatie
- d) ideologie

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

17) Af en toe koopt Jan een boeket bloemen voor zijn partner. Dit is een voorbeeld van een

- a) moet-verwachting
- b) zede
- c) kan-verwachting
- d) gebruik

Deze vraag is komen te vervallen omdat zowel antwoordmogelijkheid c als d correct is én daarbij ook nog eens sprake is van inhoudelijk identieke opties: een kan-verwachting correspondeert in Sumners typologie van geïnstitutionaliseerde normen met een gebruik. Door deze dubbele correcte én inhoudelijk identieke antwoordmogelijkheden hebben een aantal studenten wellicht geen antwoordalternatief aangekruist, wat nogmaals pleit voor het schrappen van de vraag.

18) Welk begrip hoort *niet* in het onderstaande rijtje thuis?

- a) verzuiling
- b) traditie
- c) 'Gemeinschaft'
- d) **onderhandelingshuishouding**

19) Welk van de hierna vermelde begrippen past *niet* in het onderstaande rijtje?

- a) taakdifferentiatie
- b) **functionele differentiatie**
- c) organische solidariteit
- d) **mechanische solidariteit**

Hier konden twee redeneringen worden gevolgd:

- optie b), vanuit de redenering dat de notie van functionele differentiatie niet voorkomt bij Durkheim, terwijl de drie andere wél zijn te vinden in zijn antwoord op de sociale ordevraag (waarbij organische solidariteit = taakdifferentiatie);

- optie d), vanuit de redenering dat taakdifferentiatie of organische solidariteit en functionele differentiatie een moderne samenleving typeren, terwijl mechanische solidariteit een 'voormoderne' maatschappij karakteriseert.

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

Omdat de antwoordmogelijkheden inhoudelijk niet identiek zijn, kwam de vraag niet te vervallen: zowel wie b) als wie d) heeft aangekruist, scoorde 0,5 punten.

20) Hoewel het land een heel andere voorgeschiedenis kent dan bijvoorbeeld de Verenigde Staten, veranderde ook Japan in korte tijd in een modern-kapitalistisch land. Dit wettigt mee het gebruik van het begrip

- a) modernisering
- b) veelvoudige moderniteiten**
- c) globalisering
- d) homogenisering

21) De voorzitter van de Kamer of een parlementaire commissie dient zich bij debatten enigszins onpartijdig op te stellen. Als partijlid kan zij of hij het daar moeilijk mee hebben omdat men de standpunten van de eigen partij wil verdedigen of 'laten voorgaan'. Wanneer deze spanning tijdelijk als problematisch wordt ervaren, spreken we van

- a) rollenincongruentie**
- b) een intern rollenconflict
- c) een extern rollenconflict
- d) rolambivalentie

22) Welk begrip past *niet* in het onderstaande rijtje?

- a) actorcentrisme
- b) samenhandelen
- c) role-making
- d) reïficatie**

Faculteit Sociale Wetenschappen Naam:

Academiejaar 2018-2019 Voornaam:

Januari 2019 Studentennummer:

Opleiding:

23) Door het gebruik van inkomensgrenzen bij het toekennen van een sociale woning, een studiebeurs of een andere vorm van overheidsondersteuning, kunnen mensen die net onder die normen zitten structureel uit de boot vallen, met een serieus risico op bestaansonzekerheid of zelfs armoede als gevolg. Hierbij past de uitdrukking

- a) self-fulfilling prophecy
- b) latente functie
- c) Mattheüs-effect
- d) **onbedoeld gevolg**

24) Vanaf het moment dat het kapitalisme bij de ondernemers niet langer afhing van een religieuze motivatie, kunnen we spreken van

- a) een nieuwe productiewijze (Marx)
- b) **een sociaal feit (Durkheim)**
- c) een 'kapitalistische geest' (Weber)
- d) een nieuw klassenmodel (Goldthorpe)